

ANIVERSĂRI

Constantin Țabârnă – chirurg, profesor universitar, savant, cetățean la 80 de ani

Vârsta noastră se măsoară după intensitatea vieții.

G. Călinescu

Profesorul universitar, Constantin Țabârnă, chirurg celebru și savant cu renume mondial, membru de onoare al AȘ a RM, a rotunjit la începutul anului curent, 2009, respectabila vârstă de 80 de ani. Manifestările omagiale s-au ținut lanț, evenimentul fiind sărbătorit în cadrul AȘM (Sala Azurie), apoi la Alma Mater, vestita USMF „Nicolae Testemițanu”, în sânul colectivului Clinicii de Chirurgie „Sfânta Treime”, al catedrei a II-a de Chirurgie, unde Domnia Sa activează cu multă eficiență de ani buni. Opiniile tuturor au fost axate pe ideea clară, cu fundal de adevăr incontestabil: acad. Constantin Țabârnă e cu adevărat un om-legendă, un fenomen al culturii medicale din republică, este absolvent al primei promoții de medici de la noi, deci, e unul din pilonii de bază ai Universității, unde lucrează fără întrerupere preț de 58 de ani. Chirurg de excepție, pedagog de vocație, savant cu mare reputație – aceste și alte calificative au întregit numele său, conturându-i astfel aureola de om al faptei, devotat până la sacrificiu profesiei.

Toate școlile le-a absolvit cu eminentă. Satul de baștină, actualmente orașul Sângerei, se mândrea și se mândrește pe bună dreptate cu dumnealui. Este printre primii cărturari ai baștinei, după el au purces mulți la școli de învățământ superior, inclusiv fratele Gheorghe (actualmente academician) și sora Olga, de asemenea medic, atâția alții. Rolul de deschizător de drumuri i-a revenit, totuși, dumnealui, ceilalți purtându-i respectul și avându-l mereu drept reper de moralitate. De aici și acea mare popularitate de care se bucură în rândul sângereștilor și nu numai. Dintr-o simplă curte țărănească au ieșit trei medici, apoi au îmbrățișat specialitatea feciori și nepoți, nepoate, arborele dinastiei țabârnene crescând falnic și viguros.

Academicianul C. Țăbărnă, cu lux de amănunte și cu adevărat har de povestitor, a relatat la manifestările în cauză despre calea întortocheată a destinului său... A făcut liceul la Bălți, luând în 1945 admiterea la Universitatea din Cernăuți, Facultatea de Medicină Generală. Peste puțin timp află că și la Chișinău și-a deschis ușile Institutul de Stat de Medicină, de aceea decide imediat să încerce transferul spre capitala Moldovei, unde avea să se confrunte doar cu o barieră lingvistică. La Cernăuți materiile se predau în ucraineană și rusă, limbi pe care la acea etapă nu le cunoștea. Transferul s-a produs foarte operativ, căci la acea mișcare a pus îndesat umărul Ipatie Gr. Sorocean, directorul ISMC. De omul acesta îl leagă multe amintiri frumoase din anii de studii și chiar din perioada ulterioară, când au activat cot la cot la aceeași catedră. I-a rămas în memorie ca „papa Sorocean”, om ca pâinea cea caldă. Era etapa imediată postbelică, cu boli de tot felul și sărăcie cumplită, cu anii de foamete 1946-1947, cu formarea colhozurilor și deportarea în Siberia a multor gospodari. Anume directorul Ipatie Sorocean, când a aflat că tânărul Constantin Țăbărnă era medaliat cu aur din Bălți, l-a primit la început fără documente la facultate (cu condiția să le prezinte mai târziu, firește). După prima sesiune s-a învrednicit de bursă guvernamentală (stalinistă), în continuare ținând piept exigențelor zilei – studia cu sârguință medicina, ba chiar îi ajută pe cei de acasă din bursa majorată.

Dorința de a deveni chirurg încolțise în sufletul său dornic de afirmare încă din anii studenției. Avuse parte de profesori minunați la liceul bălțean, dar și aici întâlniseră figuri proeminente, profesori cu renume, sosiți în urma unor circumstanțe cunoscute din Sankt Petersburg, adevărați savanți aristocrați, în sensul bun al cuvântului. A absolvit facultatea cu Diplomă de Merit, activând un timp scurt în calitate de chirurg la baștină. În continuare a urmat ordinatura clinică la catedra redutabilului chirurg Alexei N. Lvov. Cu multă dibăcie reușise chiar din start să îmbine chirurgia, pedagogia, activitatea de cercetare, dozându-și cu chibzuință timpul disponibil, trăind mai mult cu viitorul decât cu prezentul. Era tânăr și vivace, ambițios și plin de optimism. A rămas sufletește așa până astăzi. S-a aflat un timp în fruntea Comisiei de admitere la institut, zece ani a activat în calitate de decan al Facultății de Pediatrie și Medicină Generală, concomitent ținea prelegeri, făcea lecții practice, aduna și sintetiza materiale pentru cele două teze științifice. Iarși a avut noroc de minunați îndrumători, îndeosebi de profesorul Nicolae Testemițanu, care i-au dat sfaturi prețioase și l-au sprijinit în momentele decisive ale activității sale științifice.

La realizarea ambelor teze a avut concursul unor chirurghi cu renume, precum Nicolai N. Kukin, Boris E. Frankenberg, Victor I. Strucicov, Boris V. Petrovski, Vladislav I. Socolov, Armaz V. Grigorean etc. Le-a fost și le-a rămas recunoscător acestor personalități pentru mărinimia și bunătatea de care au dat dovadă atunci, la momentul oportun al carierei sale științifice. Cu orice ocazie, când vine vorba de mentorii săi, vorbește cu multă căldură despre ei. Și e minunat că în maratonul vieții sale de până acum s-a străduit să le semene în multe privințe acestor corifei ai chirurgiei. Noi, discipolii Domniei Sale, am simțit mai mult ca oricine acest lucru: este foarte sociabil și săritor la nevoie, e gata oricând să-ți acorde ajutor, simțind o datorie și o plăcere prin orice gest de a face bine cuiva!

Alma Mater, alături de familie, au constituit dintotdeauna pentru dumnealui cele două aripi de zbor în biografia-i luminoasă și îmbibată de muncă creativă. Să conduci 37 de ani consecutiv Catedra Chirurgie, să îndrumezi spre niște scopuri bine conturate colectivul ei, să scrii și să publici peste 400 de lucrări științifice, inclusiv 17 monografii, găsim timp și pentru elaborarea unor metode inedite de diagnostic și tratament, ulterior autorizate, să contribui în mod direct la pregătirea a 36 teze de doctor și doctor habilitat în medicină, să conduci timp de 20 de ani Consiliul de Experți al Ministerului Sănătății, deținând un timp aceeași funcție și în cadrul Comisiei Superioare de Atestare a RM, dar și aproape zilnic să te afli la masa de operație, salvând astfel mii de vieți umane – înseamnă enorm de mult, înseamnă mult prea mult pentru o viață de om!

Dumnezeu l-a înzestrat cu calități alese, cu energie nepuizabilă; chiar și astăzi, când scriu aceste rânduri, Domnia Sa a avut o operație complicată, finalizată cu mult succes. Este ceva fenomenal și ne bucurăm nespus că suntem contemporani cu acest mentor al nostru, om deosebit în multe privințe! Ne bucurăm că pământul acesta, mult pătimit în decursul istoriei sale milenare, a născut oameni de o asemenea probitate, oameni cu atâta autoritate în rândul semenilor. Pentru mine, semnatarul acestor rânduri, profesorul Țăbărnă a fost și este ca un părinte; de la dumnealui am deprins arta chirurgiei, în tandem am avut multe intervenții chirurgicale, am participat la multe foruri internaționale din

domeniul de referință. Este cunoscut și stimat în lume, ca și în țară. A avut ample și apreciate rapoarte la congresele mondiale ale chirurgilor de la Lisabona (Portugalia), Acapulco (Mexic), Viena (Austria), Bruxelles (Belgia) etc. Reușise să fie cunoscut și apreciat de către specialiștii de anvergură din toate republicile fostei URSS. Din anul 1988 este membru al Asociației Mondiale a Chirurgilor ISS-SIC, de cinci ani e membru de onoare al AȘ a RM.

De zece ani este profesor la Catedra a II-a Chirurgie a USMF „Nicolae Testemițanu”, șef al Clinicii de Chirurgie „Sfânta Treime”. Este Laureat al Premiului de Stat al RM, s-a învrednicit de mai multe medalii și ordine din partea conducerii țării. Pe timpuri, în 1977, a fost deputat în Sovietul Suprem al RSSM.

Are numeroși discipoli, a încheșat o școală a sa. Meritele-i incontestabile în pedagogie, cercetare, activitatea clinică constituie deja un patrimoniu inestimabil al medicinei noastre. Tot ce a făcut și face acest patriarh al chirurgiei pe ogorul medicinei îl plasează în rândul celor mai merituoși chirurși de la noi, colegi și discipoli ai săi – Nicolae Anestiadi, Natalia Gheorghiu, Vasile Lapușanschi, Ana Axelrod, Ana Aptecareva, Eugen Maloman, Pavel Bâtcă, Eugen Simeniuc, Zoia Gorbușin, Gheorghe Ghidirim, Anton Spânu, Vladimir Hotineanu, Nicolae Gladun, Eustapie Cicală etc.

În activitatea-i prodigioasă de chirurg dl profesor s-a ocupat nemijlocit de problema chistului hidatic-hepatic, pulmonar și poliorganic. A inaugurat, cu ani în urmă, prima în republică secție de chirurgie toracică. O altă preocupare a Domniei Sale este chirurgia ficatului, a căilor biliare, inclusiv multitudinea problemelor legate de ciroză. A operat la toate spitalele din capitala republicii, fiind invitat să facă acest lucru și la Bălți, Tighina, Tiraspol, un timp chiar și la sanatoriile de tuberculoză din Vorniceni, Strășeni. „Sunt bucuros că Dumnezeu îmi dă credință și putere în forțele mele, că mai pot fi de folos oamenilor”, îi place să mediteze în glas uneori. Dar iată și meditațiile unor colegi și prieteni, rostite cu ocazia recentului jubileu: „Prin muncă fără preget, acest dăruit de Dumnezeu medic și savant a devenit mândria Universității, prin talentul său de chirurg – mândria republicii”, a menționat domnul profesor, academician de onoare a AȘM, Alexandru Nacu. Domnul academician Diomid Gherman a ținut, de asemenea, să puncteze: „Costică Țâbârnă a venit în marea medicină pe ușa din față, stabilindu-se aici ca un adevărat gospodar. Dacă voi spune că la serviciile Domniei Sale au apelat toți cei trei Președinți de până acum ai țării, voi spune un mic adevăr. Adevărul cel mare e că a salvat mii de vieți!”.

În acest context au devenit memorabile și cuvintele de apreciere ale dlui acad. Gheorghe Duca, Președintele AȘ a RM, moderatorul conferinței dedicate aniversării respective din Sala Azurie: „Totdeauna noi, compatrioții acestui ilustru chirurg și savant, ne-am mândrit cu performanțele Domniei Sale în medicină. Pe acad. Constantin Țâbârnă îl avem ca un reper în activitatea noastră pe ogorul științei. Permiteți-mi să vă înmânez cu deosebit respect medalia «Dimitrie Cantemir», în speranța că chipul marelui înaintaș vă va călăuzi de acum înainte la realizări epocale de care sunteți în stare. Vă felicit și cu ocazia lansării acestui nou volum, adresat tinerilor chirurși și medicilor de familie. Sunteți cu adevărat decanul de vârstă al mării pleiade de savanți de la noi, căruia ne închinăm cu cel mai profund respect. Mulți ani trăiască!”

Țin să adaug aici că monografia „Abdomenul acut – diagnostic și tratament”, editată în limba rusă, este dedicată memoriei minunatei sale soții, Eugenia Țâbârnă, medic-urolog, decedată acum trei ani și ceva. A suportat destul de greu pierderea, dar cele două fiice și nepoții, fiindu-i mereu alături, îi dau mult curaj și îl motivează să-și trăiască la maxim fiecare zi.

Cu ocazia acestui însemnat popas biografic îi dorim voie bună, sănătate, succese în opera sa de mare chirurg, ilustru savant, talentat pedagog. Îl asigurăm că noi, învățăceii Domniei Sale, vom face totul pentru a prelua și duce mai departe ștafeta faptelor de valoare ale mult stimatului nostru îndrumător și dascăl, vom contribui nemijlocit la promovarea aceluia cult al medicinei, pe care ni l-a cultivat!

Gheorghe Anghelici,
doctor habilitat în medicină,
USMF „Nicolae Testemițanu”